

Den internationella indikatorboomen inger oro - spotlights och rökridåer?

Heinrich Brügger, statistikdirektör vid FN:s ekonomiska kommission för Europa, är oroad över det ökande antalet internationella ekonomiska indikatorer. Enligt honom har statistik användarna allt svårare att veta, när det är fråga om indikatorer baserade på officiell statistik och när det är fråga om annat material. De officiella indikatorerna är som bäst spotlights som kastar ljus över hur sakerna ligger till, medan de inofficiella är som värst rökridåer avsedda att göra saker och ting otydliga. Heinrich Brügger talade vid öppningssessionen av det Nordiska Statistikermötet i Åbo den 18 - 21 augusti.

Enskilda statistiska uppgifter eller olika kombinationer av dem kallas indikatorer som tros komprimera informationsflödet i en koncentrerad form eller i det mest väsentliga. Indikatorer baserade på officiell statistik är till exempel bruttonationalprodukten eller förväntad livslängd. Andra indikatorer är bland annat de populära konkurrenskrafts- och integritetsindikatorerna.

Brügger är oroad över att den professionella statistikerns roll har blivit suddig och diffus på grund av att också många andra är ivriga att producera indikatorer. UNECE:s principer för officiell statistik glöms lätt bort i indikatorarbetet. Principerna är uppgifternas aktualitet och ändamålsenlighet (relevans), allas lika tillgång till statistiken, professionell opartiskhet och objektivitet vid produktion av statistik (vilket omfattar definition av indikatorer och använd terminologi), datainnehållets transparens, minimering av uppgiftslämnarbördan, koordination av statistikproduktionen samt statistikproducenternas rätt och skyldighet att kommentera felaktiga tolkningar och missbruk av statistik.

Speciellt oroande är de indikatorserier som synligt publiceras av olika internationella organisationer för bevakning av uppnåendet av politiska mål. Sådana har till exempel publicerats av FN och EU under ett stort antal toppmöten. Beslut gällande indikatorer har fattats på politisk nivå utan att man tagit reda på de professionella statistikernas syn på indikatorers riktighet och användbarhet. Den arbetsfördelning som tillämpades mellan politiker och professionella i exemplen ovan är inte i linje med ovan nämnda principer.

Brügger föreslår att de professionella statistikproducenterna skall skärpa sig i indikatorarbetet och kräva tillbaka vissa av de uppgifter som de enligt principerna för officiell statistik har rätt till. Å andra sidan måste producenterna erbjuda skräddarsydda tjänster åt ministerier och statliga myndigheter, som omfattar en sammanställning av användardefinierade indikatorer. Det viktigaste är att göra en klar åtskillnad vid tillhandahållandet av de här två typerna av indikatorer så att de indikatorer som helt och fullt produceras enligt de officiella principerna får en klart synligare ställning som "spotlightsindikatorer" för allmänna ändamål. Å andra sidan måste man tydligt visa att statistikproducenterna har ett klart begränsat ansvar vid tillhandahållandet av användardefinierade indikatorer, som avviker från spotlightsindikatorerna. I annat fall kan användarna av uppgifterna - vanliga medborgare, massmedia, sakkunniga och

politiker - bli vilseledda och inte se igenom rökridåerna, om man inte redogör för indikatorernas natur och förpliktelserna i anknytning till dem, säger Brüngger.

Det 23:e Nordiska Statistiker mötet hålls i Åbo den 18 - 21 augusti 2004. I mötet, vars tema är kunskap för framtiden, deltar över 300 statistiker från Norden och Baltikum.

Tilläggsinformation: <http://www.stat.fi/abo2004/foredrag/brungger.pdf>,
<http://www.stat.fi/abo2004/index.html>

Principer för officiell statistik:

1. Statistiken är en oumbärlig del av informationssystemet i ett samhälle och förser regeringen, näringslivet och allmänheten med data om ekonomiska, demografiska, sociala och miljömässiga förhållanden. Officiell statistik, som genererar praktisk nytta, skall sammanställas och hållas tillgänglig på opartiska grunder av statistikmyndigheterna. Detta för att uppfylla medborgarnas rätt till allmän information.
2. För att bibehålla förtroendet för den officiella statistiken, skall statistikmyndigheterna besluta i enlighet med professionella överväganden, vetenskapliga principer och yrkesetik, om metoder och procedurer för insamling, bearbetning, lagring och presentation av data.
3. För att underlätta en korrekt tolkning av data, skall statistikmyndigheterna presentera information om källor, metoder och processer för statistiken i enlighet med vetenskapliga normer.
4. Statistikmyndigheterna är berättigade till att kommentera felaktiga tolkningar och missbruk av statistik.
5. Data för statistiska ändamål kan hämtas från olika typer av källor, antingen statistiska undersökningar eller administrativa register. Vid val av källa skall statistikmyndigheterna ta hänsyn till kvalitet, aktualitet, kostnader och uppgiftslämnarbördan.
6. Uppgifter om individer insamlade av statistikmyndigheterna avsett för statistiska sammanställningar, oavsett om uppgifterna avser fysiska eller juridiska personer, skall behandlas konfidentiellt och får bara användas till statistiska ändamål.
7. Lagar, förordningar och principer som det statistiska systemet verkar under skall vara allmänt tillgängliga.
8. Koordinationen mellan de olika statistikmyndigheterna inom varje land är avgörande för att uppnå konsistens och effektivitet inom det statistiska systemet.
9. Statistikmyndigheternas användande i varje land av internationella begrepp, klassifikationer och metoder främjar konsistensen och effektiviteten i det statistiska systemet.
10. Bilateralt och multilateralt samarbete inom statistiken bidrar till en förbättring av de officiella systemen i alla länder.

Källa: <http://www.unece.org/stats/documents/e/1992/32.e.pdf>